

Odvihrala je skozi duri in skoro tekla med njivami proti vasi.

Mati je čakala sina, a ga to noč ni pričakala. Jutro ga je dalo od nekod. Obleko je imel vso posvaljkano, senene bilke so se je držale.

»Moj sin,« je začela mati in na jok ji je šlo. »Moj sin, besedice ti nisem rekla, ko vem, da ti je hudo in da nisi za vojsko tak mlad in neizkušen. Ali na tej poti se mi pogubiš, na tej namreč, kamor te je potegnila tvoja ničvredna družba. Iz moje roke bo Bog tirjal tvojo dušo — in zato te rotim: Pusti to družbo!«

Sin je metal s sebe nedeljsko obleko in hitro oblačil delavniško. Mrko je gledal in niti besedice ni črhnil. Stojé je izpil zajtrek in odšel.

»Molčal je,« je pomislila mati. »Zbeگان je, samo zbeگان. Srca mu še niso oskrunili.«

Strah in upanje sta bila njena tovariša ves teden do dneva prebiranja. Sin je z materjo kaj malo govoril. Toda prihajal je redno domov in vsak večer je še doma poprijel za delo.

Na predvečer prebiranja so se zbirali mladeniči na vasi in popevali, kot so videli kdaj prave fante-nabornike. Nobeni materi ni prišlo na misel, da bi rekla sinu: »Ne hodi na vas.« Tudi Cirilova je bila pripravljena na to.

Ali zgodilo se je, da je Ciril obsedel doma. Mati tega ni razumela, ko ni vedela, da sta se z Jančtom zaradi razkuštranega, tujega dekleta sprla in stejala.

»Saj sem vedela,« se je radovala, »Ciril me ljubi, Ciril je predober.«

Od veselja ni mogla drugače, da ga je nagovorila:

»Jutri greste.«

»Ob osmih moramo biti v mestu.«

»Kako žalostno pojo na vasi, ali slišiš? Če je vse prav, to ni prav, da morate tudi taki na vojsko.«

Ciril je gledal skozi okno in nič ni izpregovoril.

»Kako mu je hudo,« ga je s skrbjo opazovala mati.

Tedaj završi pred vrati in petero fantov stopi v hišo, Janče tudi.

»Alo, Ciril, kje tičiš! Pojdimos.«

Janče ga je nagovoril, ki je bil v jezi z njim.

Ciril se je začudil in se je silno razveselil.

»Kaj ne, mati, nocoj moramo biti vsi skupaj?«

»I seveda,« je po sili pritrdila mati, sin je pa vstal in odšel s tovariši v krčmo.

Drugi dan krog poldne je že krožila vest po občini: »Skoro vse so potrdili.«

Materes so se shajale, delo je zastajalo, vse so pričakovale s strahom: »Ali je naš potrjen, ali ni?«

Cirilova ni šla med nje. Zakaj jasno je vedela, kaj se je zgodilo.

»Ciril ne vzdrži! Dà, če bi mu vojska vzela telo — ali vzela mu bo srce in dušo.«

Zato se ni več začudila in se ni razjokala, ko je prišel Ciril zvečer domov in je zagledala za klobukom krivce in za njimi beli list — potrjencev.

Niti dva meseca nista pretekla do tistega dne, ko je bilo pisano, da je vpoklican. Cirilova mati se je skrčila v dve gubi. Z lic ji je ohlapno visela koža. Od dušne boli je ginila bolj nego od stradanja, ko ji Ciril ni izročil poslej ne vinarja ne. Molčala je k vsemu do dneva slovesa. Takrat se je raztajalo njeno srce, objela ga je, pa takoj spustila roke ob životu. Zazdelo se ji je, kot bi objela mrliča.

Ozrla se je še enkrat skozi okno za njim. Krivci na klobuku so trepetali v vetru, žito se je sklanjalo po njivah, od daleč so se razlegli tenki vriski mladeničev.

Z jutranje jasnine pa je vse to gledalo božje solnce in je vse to slišalo pa si je mislilo:

»Kako lep je pogreb mladega fanta, kako strašna je smrt srca v živih prsih...«

Maj.

Maj, maj!

Živ, žuboreč je gaj.

Gora ovenčana, srca goreča,

zelene veje, bandera rdeča.

Pisane trate

in svoboda, brate!

Maj, maj!

France Bevk.